

Програм

Подршка локалним самоуправама у Србији на путу придруживања ЕУ: унапређење квалитета услуга, дијалога заинтересованих страна и ефикасности локалне администрације

**ФУНКЦИОНАЛНА АНАЛИЗА ГРАДОВА И ОПШТИНА
СЛИВА ЗАПАДНЕ МОРАВЕ ЗА ПОТРЕБЕ ИЗРАДЕ
СПОРАЗУМА О САРАДЊИ**

мај 2019. године

Садржај

1. Уводна разматрања	1
2. Елементи Анлизе	
3. Приказ постојећег стања: демографија, инфраструктура, културно-историјско наслеђе, привреда, природне катастрофе	
4. Нормативни оквир	
5. Институционални оквир	
6. Материјално – технички оквир	
7. Функционални оквир	
8. Препоруке и закључци	
9. Коришћени извори	
10. Прилог – Анкетни упитник	

Списак употребљених скраћеница:

BC - Ванредне ситуације

ЦЗ - Цивилна заштита

ОНО и ДСЗ – Општенародна одбрана и друштвена самозаштита

ЗиС - Заштита и спасавање

ЛУиКЗ - Лична узајамна и колективна заштита

ЕУ- Европска унија

РС - Република Србија

ЈЛС - Јединица локалне самоуправе

МУП - Министарство унутрашњих послова

ГШВС - Градски штаб за ванредне ситуације

СОТ - Стручно-оперативни тим

СКГО – стална конференција градова и општина

КУЈУ – Канцеларија за управљање јавним улагањима Владе Републике Србије

МДУЛС – Министарство државне управе и локалне самоуправе Владе Републике Србије

МЗЖС – Министарство заштите животне средине Владе Републике Србије

УНДП – Програм за развој Уједињених Нација

ФАО – Организација за храну и пољопривреду Уједињених Нација

ОПШТЕ: Слив Западне Мораве¹

Карактеристике слива Западне Мораве

Геоморфолошки услови у сливу

Слив Западне Мораве обухвата значајан део западне и југозападне Србије и простире се на површини од 15.805 км². У сливу се, у морфолошком смислу, издвајају планине, висоравни и потолине. Највиша тачка слива је на планини Хајле и износи 2400 мнм, док је најнижа на ушћу Западне у Јужну Мораву и износи 127 мнм, што значи да распон надморских висина слива износи око 1800 м.

Планине и висоравни

Највеће планинске целине у сливу су Копаоник (2017 мнм) и Мокра Гора (2155 мнм). На левој страни тока Западне Мораве пружају се, почевши од изворишта, Повлен (1346 мнм), Маљен (1103 мнм), Рудник (1132 мнм), Гледићке планине (922 мнм). На десној страни пружају се Велики Јастребац (1492 мнм), Козница (1210 мнм), Неродимка планина (1721 мнм), Жљеб (2382 мнм), Хајла (2400 мнм) и Голија (1833 мнм). У централном делу слива налазе се Жељин (1785 мнм), Радочело (1643 мнм), Столови (1375 мнм), Јелица (819 мнм) и Котленик (748 мнм).

Високе планинске формације заузимају западне, северне и централне делове слива, док се ниже формације налазе на југу. Обронци планина немају стрм пад ка речној мрежи. Изузетак су изворишни делови токова или деонице где се они усецају у чврсте стене – кречњаке и магматите.

Потолине и котлине

Велику морфолошку целину представљају потолине. Највећа је Косово поље (тектонска потолина оивичена раседима), затим следе Мало Косово, Драгачево, Расина, Гружа и Жупа.

Река Западна Морава протиче кроз композитну долину коју чине четири котлине (Пожешка, Чачанска, Врњачка и Крушевачка), једна већа клисура (Овчарско-кабларска) и две сутеске (Трстеничка сутеска, између Краљевачке и Крушевачке котлине, и Мрзеничка сутеска, непосредно пре ушћа Западне у Јужну Мораву).

У сливу се налазе и Ибарска клисура и клисура Ђетиње (од изворишта до Ужица).

Део слива око доњих токова Западне Мораве, Груже и Расине има одлике равничарско-брежуљкастих терена.

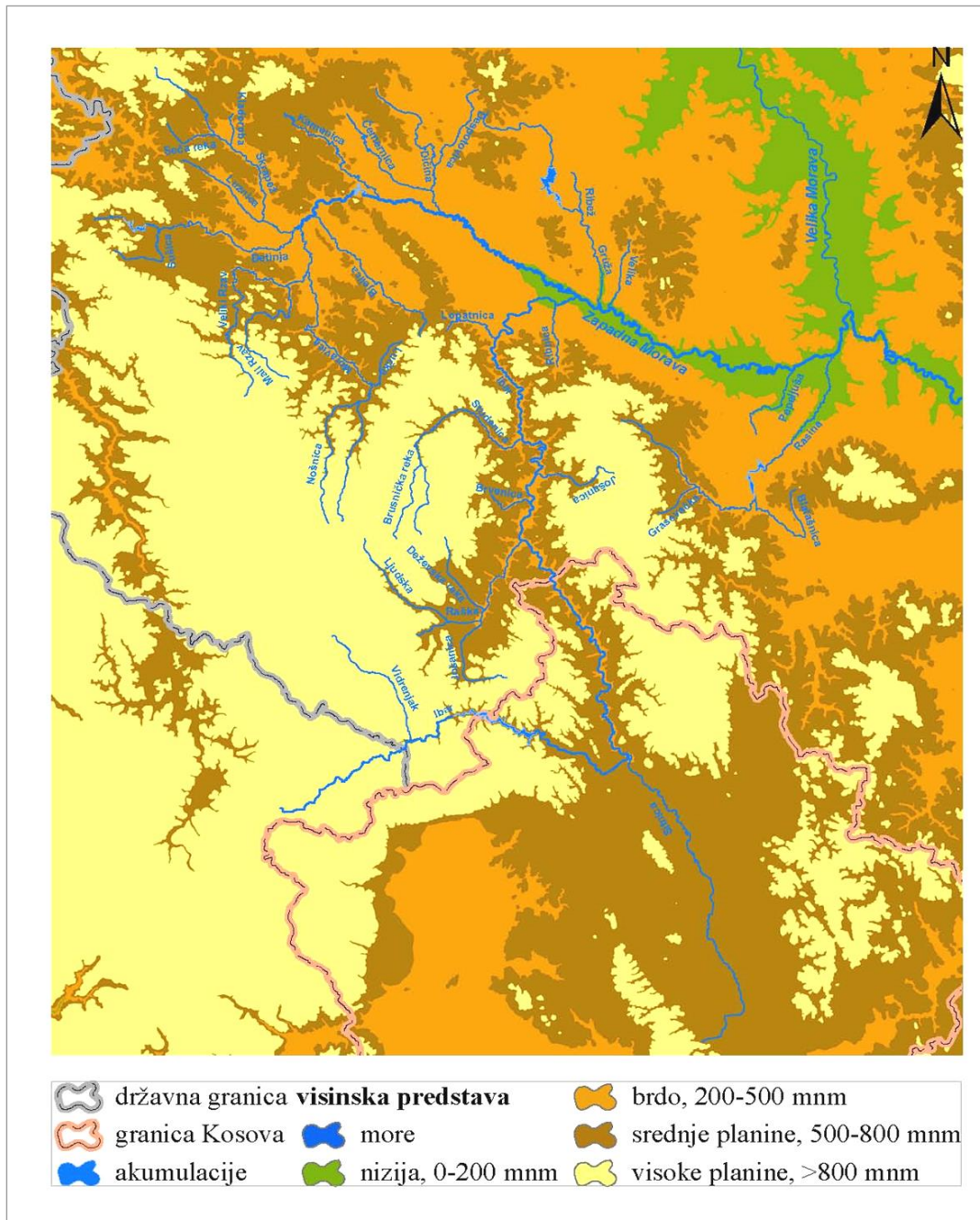
Геолошке карактеристике слива

У погледу литолошког састава и у генетском смислу, подручје слива Западне Мораве је веома разноврсно, јер су заступљене метаморфне, магматске и седиментне стене. Регионална заступљеност појединих врста стена врло је неравномерна. Кристаласти шкриљци вишег степена кристалинитета (углавном гнајсеви) заступљени су у сливу Лаба, Расине и на десној страни тока Западне Мораве, низводно од ушћа Ибра. Насупрот њима, широка зона кристаластих шкриљаца нижег степена кристалинитета пружа се читавом западном страном слива Западне Мораве. Њу просецају сливови Моравице, Ђетиње, Скрапежа, Ибра и

¹ Подаци преузети из Генералног пројекта уређења Западне Мораве, Институт за водопривреду „Јарослав Черни“ А.Д. – Београд, Завод за уређење водних токова – Београд, октобар 2008.

њихових притока. Ова зона пружа се, приближно, правцем север-југ. Наизменично, као у сливовима Ђетиње и Моравице, ову зону смењују кречњачко-доломитске масе или конгломерати са пешчарима и глинцима.

Од метаморфних стена, које заузимају знатан део слива, заступљени су углавном кристаласти шкриљци, кроз које местимично пробијају магматске стене и туфови. Најважнији и најраспрострањенији представници метаморфних стена су кристаласти шкриљци вишег и нижег степена кристалинитета. Првој групи шкриљаца припадају гнајсеви, микашисти, амфиболити и амфиболски шкриљци, док у другу групу спадају филити, аргилошисти, серицитски и хлоритски шкриљци.

Слика 1: **Топографија слива Западне Мораве**

Гнајсеви су по минералном саставу слични гранитима и имају високе вредности чврстоће и отпорности на деструктивно дејство воде. Изграђују терен на саставу Западне и Јужне Мораве, код Сталаћа.

Микашисти су мање отпорни на ерозију од гнајсева. Заступљени су у источном делу слива (северне и северозападне падине Великог Јастрепца, јужне падине Копаоника и територија Малог Косова, све до Приштине), а нешто мање у централном делу (на Гочу), као и северним падинама Копаоника.

Кристалести шкриљци нижег степена кристалинитета (филити, аргилошисти, хлоритски и серицитски шкриљци) имају променљиве и неуједначене физичко-механичке особине и малу отпорност према утицају спољашњих фактора. У сливу Западне Мораве налазе се највише у изворишном делу Ибра, са леве и десне стране реке Ситнице, у сливу Моравице и Скрапежа.

Од магматских стена, у сливу су заступљене дубинске стене (гранити, гранодиорити, диорити, серпентинисани перидотити и серпентинити) те површинске стене (андезити, дацити) и њихови туфови.

Гранити, гранодиорити и диорити су најчвршће стене у сливу. Заступљене су на северним падинама Копаоника, на подручју између притока Ибра, Студенице и Лопатнице (Чемерно), и у Јанковој клисури, у југоисточном делу слива Западне Мораве. Андезити и дацити су чврсте, постојане и стабилне стене, које се пружају у више изолованих партија у сливу Ибра и његових притока те у сливу Чемернице и Груже.

Ултрабазичне магматске стене (углавном дунити и перидотити) у знатној мери су серпентинисани и изграђују велики део слива Западне Мораве. Појављују се као велике, независне и геолошки старије масе: Златибор, Маљен, Ибарски масив (Столови, Желјин), источне падине Копаоника, Рогозна.

Седиментне стене (стене настале таложењем) заузимају знатан део слива Западне Мораве. Захваљујући интензивним тектонским процесима, дошло је до издизања дна некадашњих језерских басена (Косовског, обода Панонске низије), у којима се масив Копаоника уздиже као острво изграђено од магматских и метаморфних стена. Воде некадашњих језера и мора су после издизања отекле долинама Ибра, Велике Мораве и Дунава. Језерска дна постала су висоравни и планине, а затим је овај процес допуњен метаморфозом стенских маса, као и накнадним процесима ерозије.

Присуство кречњака и доломита запажа се на ушћу Моравице и Ђетиње, као и у клисури Западне Мораве између Овчара и Каблара. Друге седиментне стене, састављене од конгломерата, пешчара, лапораца, глинаца изграђују Косовски, Чачански и Крушевачки басен и због своје трошне грађе главни су извор суспендованог наноса.

Феш и дијабаз-ројнаци пружају се у виду већих, међусобно изолованих зона на читавом подручју слива Западне Мораве, односно заступљени су у сливу Ибра, Моравице, Бјелице, Расине и Груже. Њихова појава у сливовима даје као последицу велику количину суспендованог и ситнозрног наноса.

Језерски неогени и флувијални плеистоцено-холоцени седименти су претежно језерски и флувијални нанос, изграђен од пескова, шљункова и њихових алувијалних и језерских комплекса. Комплекс алувијалних седимената изграђује равничарске делове терена дуж речних долина Западне Мораве и Ибра, где преовлађују различито сложени и неравномерно гранулисани шљунковито-песковити седименти. Местимично у њима има нагомилавања глиновитих материјала, ређе муљева. У дубљим деловима обично преовлађују шљункови и шљунковити пескови, у површинским крупнозрни до прашинасти пескови. Алувијалне шљунковито-песковите наслаге се одликују потпуном растреситиошћу пескова и шљункова и великим варирањем физичких особина у зависности од гранулометријског састава, облика, величине и сложености зрна.

Млађе неогене седименте представљају песковито-шљунковити седименти, који изграђују велике делове терена у језерским басенима око Краљева, Чачка и Крушевца. То су пескови и шљункови са мањим процентом песковитих глина, добро сложене и добро гранулисане стене и стенски комплекси средњозрних и крупнозрних пескова и шљункова. На њима је осипање често, а тамо где у комплексу има тањих прослојака уочавају се клизишта.

Квартарни стенски комплекси пескова, глина и шљункова изграђују значајне површине терена дуж тока Западне Мораве. Смењивање глина, пескова и шљункова је учестало и неправилно. Физичко-механичке особине се разликују на појединим локалитетима. Комплексе изграђују претежно невезани и полуvezани седименти, ређе слабије везани пешчари и конгломерати. За терене оваквог састава типична је повећана еродибилност, честа клизишта и одрони.

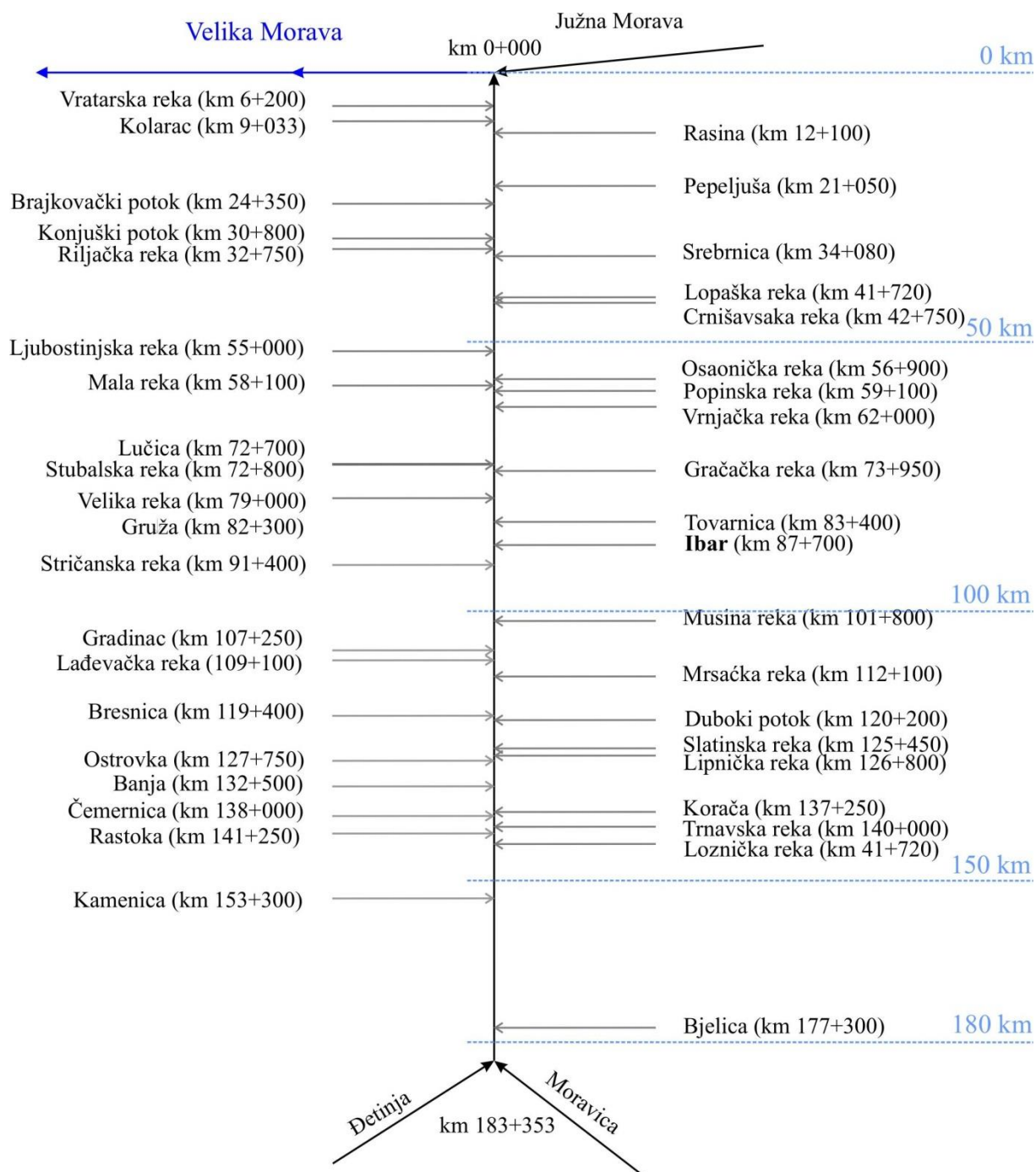
Хидрографска мрежа слива Западне Мораве

Хидрографска мрежа сливног подручја Западне Мораве је врло развијена и обухвата неколико стотина водотока, различитих величина.

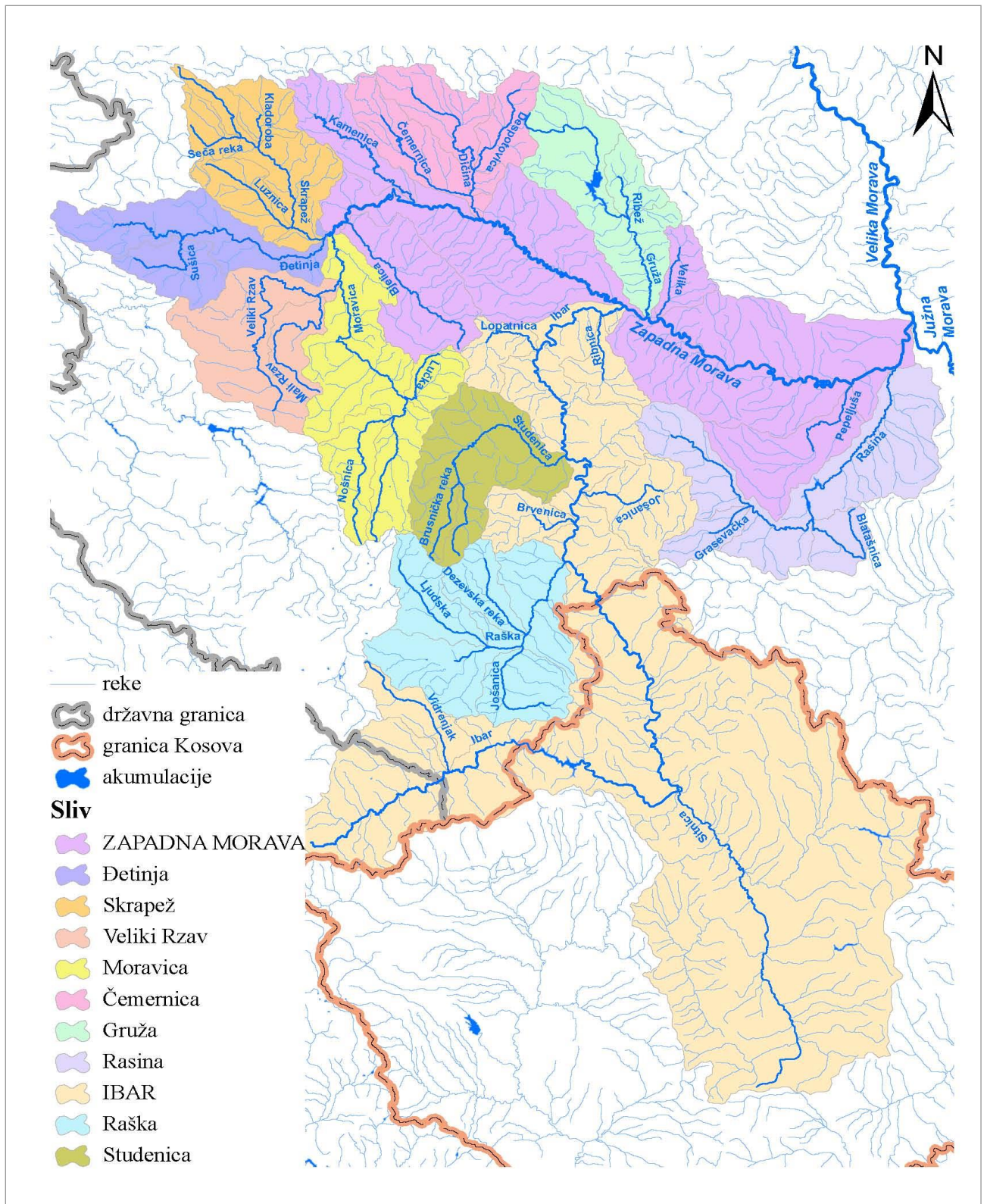
Река Западна Морава настаје спајањем Моравице и Ђетиње у Пожешкој котлини, код села Лепосавића, на 298 мнм. Директних притока Западне Мораве има преко сто. Шематски приказ значајнијих директних притока Западне Мораве дат је на Слици 2.

Постоји неколико притока Западне Мораве са површином слива $A_{сл} > 500 \text{ км}^2$. То су: Ибар (7925 км²), Моравица (1513 км²), Ђетиња (1210 км²), Расина (990 км²), Чемерница (629 км²) и Гружа (617 км²).

Слив реке Ибра представља посебну хидрографску и геоморфолошку целину у оквиру сливног подручја Западне Мораве, у чијој укупној површини учествује са 54%. Ибар има неколико значајнијих директних притока, од којих су највеће Ситница (2590 км²), Рашка (1036 км²) и Студеница (541 км²).

Слика 2: Шема хидрографске мреже слива Западне Мораве

Слика 3: Хидрографска мрежа Западне Мораве

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Након катасторафалних мајских поплава из 2014. године¹, а на иницијативу надлежног Одељења у оквиру Градске управе града краљева (тадашњи назив: Одељење за послове одбране и ванредне ситуације и инжењерско-геолошке и сеизмичке послове), покренута је међопштинска сарадња градова и општина слива Западне Мораве (17 градова и општина). Циљ међуопштинске сарадње је заједнички рад на стварању отпорније заједнице и заједничко деловање у циљу смањења ризика, као и одговора и брзог опоравка после елементарних непогода и других несрећа. Ова сарадња је "крунисана" 17. фебруара 2017. године, у Краљеву, потписивањем Протокола о сарадњи градова и општина слива Западне Мораве². Овом виду сарадње, подршку су пружили: МДУЛС, МЗЖС, СВС МУП-а, СКГО, УНДП, Светска Бнака, као и све друге релевантне институције у држави и иностранству (институти, заводи...).

У периоду од 2017. године до времена израде ове Аланизе, одржано је укупно 12 састанака Стручног тима координатора градова и општина слива Западне Мораве³. Такође, одржано је више радионице, на различите теме, уз подршку различитих домаћих и међународних институција, као и студијских посета земљама ЕУ. Посебно је значајно учешће Стручног тима координатора, у пројекту СЕЕУРБАН, у организацији УНДП, а финансиран од стране ЕУ⁴.

Од 2018. године, а под покровитељством Владе Шведске, агенције СИДА, као и партнера у Републици Србији – СКГО, спроводи се пројекат са локалним самоуправама у републици Србији, а који за циљ има унапређење квалитета услуга, дијалога заинтересованих страна и ефикасности локалне администрације. За ову анализу, посебну важност има компонента која је усмерена ка процесима смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама⁵.

Током 2018. године, а у односу и на изнете захтеве у циљу унапређења међуопштинске сарадње које је до тада била дефинисана само једном реченицом у постојећем закону, Народна Скупштина РС је усвојила измене и допуне Закона о локалној самоуправи⁶. Усвојеним изменама омогућена је конкретнија сарадња, која захтева и дефинисање посебних елемената усвајањем, односно потписивањем посебног Споразума о сарадњи⁷.

Циљ ове Анализе је дефинисање предмета, обима и функционалности будуће сарадње, која ће бити изнета у Споразуму, а на основу постојећих капацитета ЈЛС у сливу Западне Мораве, посматраних кроз: нормативни, материјално-технички, инситутуционални и функционални оквир.

У изради овог документа биле су укључене све ЈЛС слива Западне Мораве, као и друге институције и организације од значаја. Посебно се истиче допринос координатора градова и општина слива Западне Мораве.

2. ЕЛЕМЕНТИ АНАЛИЗЕ

Као што је предочено у уводним размтрањима, постојећи ресурси ЈЛС слива западне Мораве, посматрани су кроз различите оквире:

Циљ ове посебне Анализе, је да се прикажу постојећи капацитети ЈЛС, како би се извршило правилно Програмирање, односно димензионисање будуће сарадње, која ће надоместити постојеће недостатке, формирањем и ангажманом посебне Службе за послове смањења ризика од катастрофа и цивилне заштите.

Посебна Служба на нивоу 18 градова и општина слива Западне Мораве⁸, ће се по први пут у нашој држави, фомрирати као надлежна организациона јединица, а која ће као делокруг послова имати обављање послова из области смањења ризика од катастрофа и цивилне заштите.

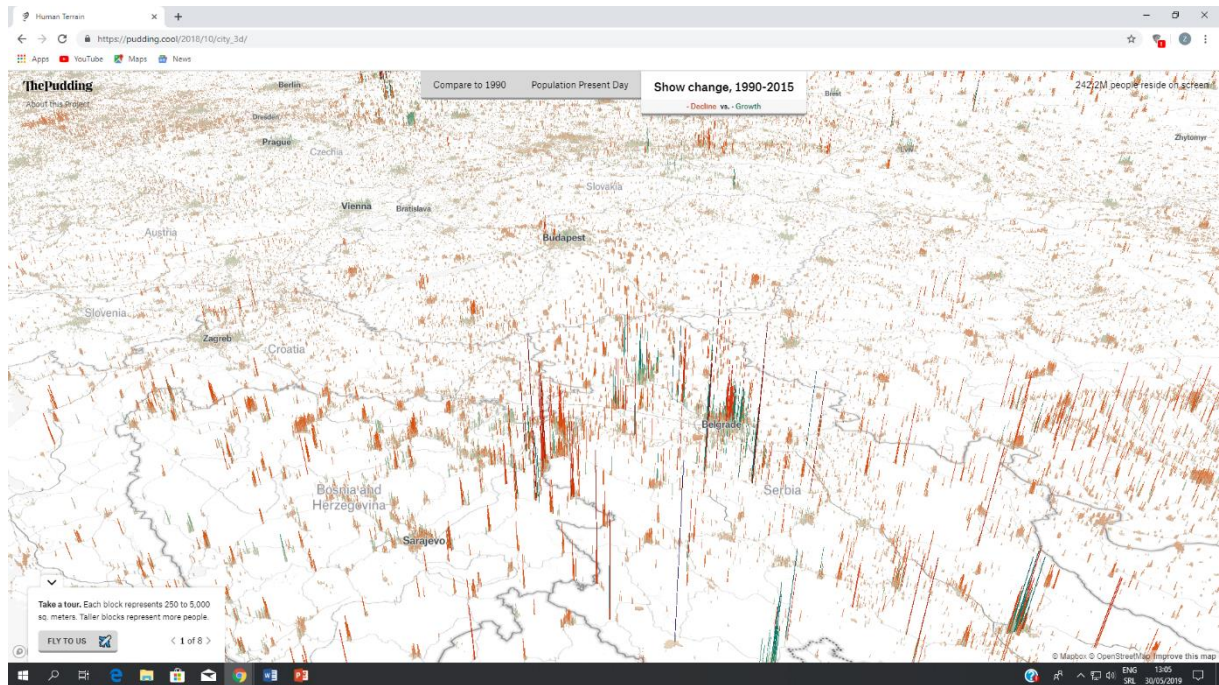
3 ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

3.1 ДЕМОГРАФИЈА

Републички завод за статистику Датум ажурирања: 23.11.2018.										
Градови и општине слива Западне Мораве	Укупно	Мушко	Женско	Интернет портал ЈЛС	Износ буџета за 2019. годину	Износ буџета по становнику	Процент буџета по становнику	Издавање за управљање и смањење ризика од катастрофа	Удео у буџету	
Ариље	18,109	9,002	9,107	www.arilje.org.rs	556,584,657	30,735	0.00552%	300,000	0.05390%	0.5390
Косјерић	10,996	5,490	5,506	http://www.kosjeric.rs	393,169,500	35,756	0.00909%	0	0.00000%	0.0000
Пожега	27,872	13,747	14,125	http://www.pozega.org.rs	924,416,000	33,166	0.00359%	384,860	0.04163%	0.4163
Ужице	74,371	36,063	38,308	www.uzice.rs	2,932,000,000	39,424	0.00134%	958,698	0.03270%	0.3270
Чајетина	14,509	7,165	7,344	http://www.cajetina.org.rs	1,887,000,000	130,057	0.00689%	0	0.00000%	0.0000
Горњи Милановац	41,872	20,596	21,276	http://www.gornjimilanovac.rs	1,726,491,000	41,233	0.00239%	1,217,913	0.07054%	0.7054
Ивањица	30,161	15,227	14,934	www.ivanjica.gov.rs	1,037,364,000	34,394	0.00332%	437,672	0.04219%	0.4219
Лучани	18,918	9,503	9,415	http://www.lucani.rs	890,463,076	47,070	0.00529%	6,566,006	0.73737%	7.3737
Чачак	111,075	53,917	57,158	www.cacak.org.rs	4,545,000,000	40,918	0.00090%	4,740,000	0.10429%	1.0429
Александровац	24,564	12,338	12,226	http://www.aleksandrovac.rs	982,998,602	40,018	0.00407%	906,992	0.09227%	0.9227
Крушевац	122,437	59,862	62,575	www.krusevac.rs	3,534,552,588	28,868	0.00082%	15,307,328	0.43308%	4.3308
Трстеник	39,510	19,422	20,088	www.trstenik.rs	1,375,882,260	34,824	0.00253%	0	0.00000%	0.0000
Врњачка Бања	26,322	12,694	13,628	www.vrnjackabanja.gov.rs	1,376,743,000	52,304	0.00380%	527,044	0.03828%	0.3828
Краљево	119,585	58,737	60,848	www.kraljevo.rs	3,863,643,735	32,309	0.00084%	9,907,729	0.25643%	2.5643
Нови Пазар	105,490	52,517	52,973	www.novipazar.rs	2,561,280,000	24,280	0.00095%	3,759,525	0.14678%	1.4678
Рашка	22,981	11,536	11,445	www.raska.gov.rs	1,563,268,291	68,024	0.00435%	0	0.00000%	0.0000
Тутин	31,576	16,295	15,281	http://www.tutin.rs	1,591,031,345	50,387	0.00317%	0	0.00000%	0.0000
Кнић	13,080	6,624	6,456	www.knic.rs	487,440,712	37,266	0.00765%	796,943	0.16350%	1.6350
	853,428	420,735	432,693		32,229,328,766			45,810,710	0.14214%	
								3,523,901	2.21296%	
									0.17023%	

Однос становништва по површини - густина насељености:

Приказ демографске слике у држави, окружењу, свету...

3.2 ИНФРАСТРУКТУРА

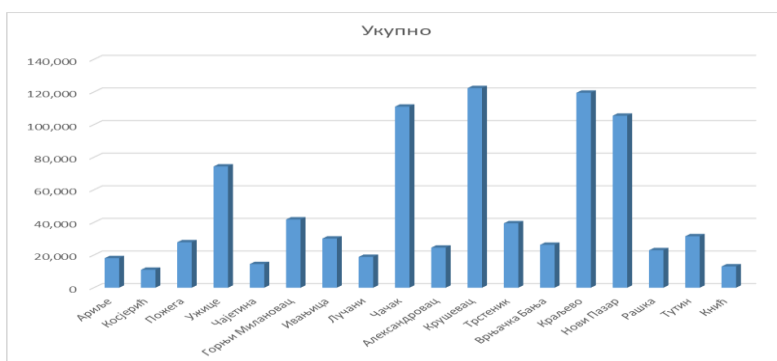
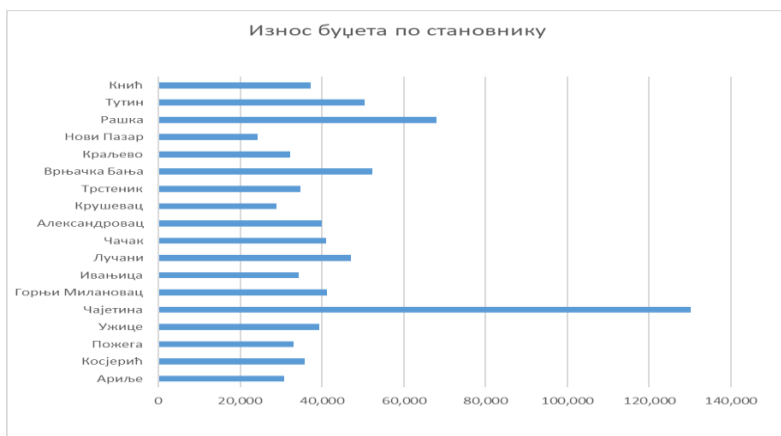
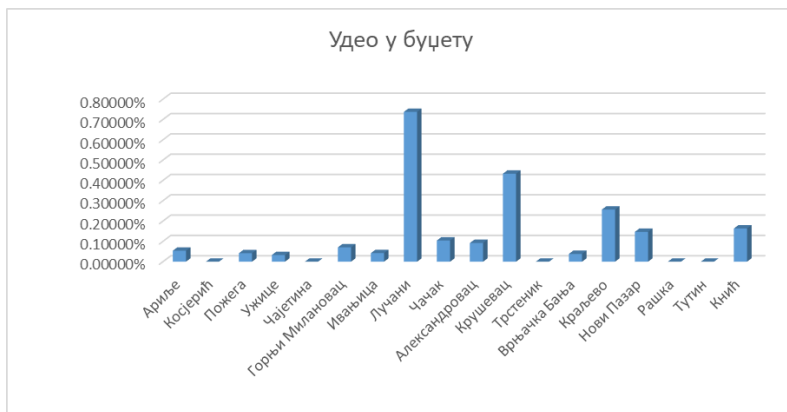
Иако богата мрежа локалних и државних путева, карактерише територију слива Западне Мораве, мора се истаћи, да је у претходном периоду, посебно када је реч о приватизацијама некадашњих гиганата „југословенске“ привреде, стање инфраструктуре, као и значај, на наведеној територији, доста девластирано. Посебно се ово примећује у железничком саобраћају, али евидентно је и у другим саобраћајним гранама.

Овакво стање, вишедеценијског „неразвијања“ инфраструктуре, у многоме се мења последњих неколико година. Пројекти везано за развој аутопутева, као и ваздушног саобраћаја (овде је од посебног значаја цивилно-војни аеродром Морава у Лађеџцима код Краљева), доприносе наглom развоју привреде, али и значају овдашње оинфраструктуре, не само на мапи Републике Србије, већ и региона југоисточне Европе.

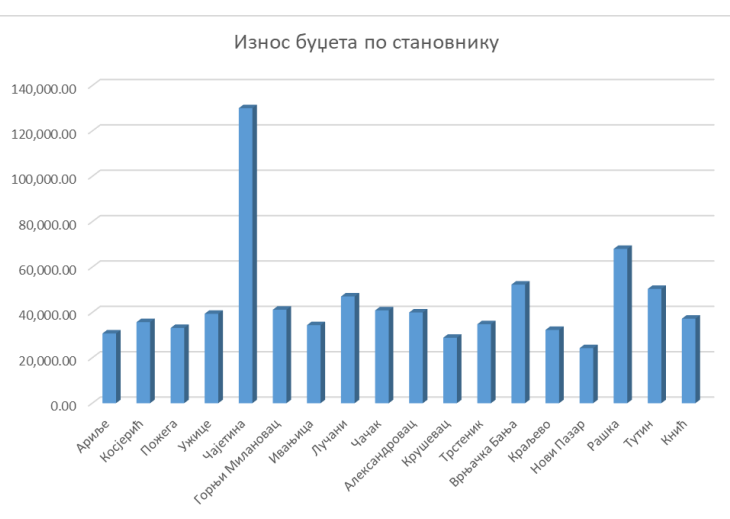
И поред далеко дуже мреже локалних путева, у овом делу ће се истаћи државни, односно међународни путни правци:

3.3 КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЛЕЂЕ

3.4 ПРИВРЕДА

Градови и општине слива Западне Мораве	Износ буџета по становнику
Ариље	30,735.25
Косјерић	35,755.68
Пожега	33,166.48
Ужице	39,423.97
Чајетина	130,057.21
Горњи Милановац	41,232.59
Ивањица	34,394.22
Лучани	47,069.62
Чачак	40,918.30
Александровац	40,017.86
Крушевац	28,868.34
Трстеник	34,823.65
Врњачка Бања	52,303.89
Краљево	32,308.77
Нови Пазар	24,279.84
Рашка	68,024.38
Тутин	50,387.36
Кнић	37,266.11

3.5 ПРИРОДНЕ КАТАСТРОФЕ

Преглед елементарних непогода у периоду 2010–2017.

Током периода 2010–2017. године подручје слива Западне Мораве (17 градова и општина) задесило је више елементарних непогода које су имале велике последице по људе и животиње и које су нанеле велике штете пољопривреди, инфраструктури, материјалним и културним добрима и животној средини.

Ово су најчешће елементарне непогоде и оне које представљају сталну претњу, у смислу утицаја на људе, економију и животну средину:

- ✓ **земљотреси** – земљотрес јачине 5,4 степена по Рихтеру забележен је 2010. године на подручју Краљева; два лица изгубила су живот, а преко 180 лица било је повређено; подручје слива Западне Мораве је на карти повратног периода од 975 година (извор РСЗ) макросеизмичког интензитета на површини локалног тла на скали између VIII и IX, а поједини делови и интензитета преко IX;
- ✓ **поплаве** – ово подручје су у периоду 2014–2017. године у више наврата задесиле поплаве које су нанеле велике штете, пре свега на инфраструктурним објектима; 2014. године је проглашена ванредна ситуација на читавој територији Републике Србије; услед геоморфологије терена честа је и појава бујичних поплава, које је тешко предвидети, а штете су углавном констатоване на инфраструктурним објектима (локални путеви и мостови);
- ✓ **клизишта** – услови терена у брдско-планинским крајевима, ерозивни процеси и недостатак активности на смањењу ризика као резултат имају сталну претњу од појаве клизишта; највеће штете су забележене на инфраструктурним објектима, а 2014. и 2015. године штете су претрпели и стамбени објекти²;
- ✓ **снежни наноси** – ове појаве су се на подручју слива Западне Мораве у више наврата дешавале током зиме у периоду 2010–2017. године, а за последицу су имале пре свега немогућност саобраћајне комуникације са удаљеним деловима на територији градова и општина (брдско-планински); када се узме у обзир да у најудаљенијим деловима територије градова и општина углавном живе старачка домаћинства (сеоска домаћинства), снежни наноси представљају велики и неприхватљив ризик по људе и животиње;
- ✓ **град** – подручје Балкана, а тиме и ово подручје, изложено је сталном и високом ризику од појаве града; у претходном периоду су забележене значајније штете на пољопривредним културама (градови Чачак, Краљево и Крушевац, као и општине Ивањица, Лучани, Ариље, Косјерић и Горњи Милановац); додатни проблем представља и то што, услед недовољних финансијских средстава и услед недостатака у систему противградне заштите, систем није у потпуности функционалан и често се дешава да набавку противградних ракета, као и рад противградних стрелаца, финансирају градови и општине иако је то надлежност Републике Србије, односно РХМЗ (видети Закон о одбрани од града, члан 16); противградна сезона траје од 15. априла до 15. октобра;
- ✓ **суше** – у претходном периоду није забележено проглашење ванредне ситуације услед појаве суше, али највећи губици, по речима стручњака, пре свега пољопривредне струке, настају управо са појавом суше; иако ванредна ситуација није била проглашена, две године (2012. и

² Види <http://civilnazastitakraljevo.rs/PDF/Izve%C5%A1taj-mart-aprili-2015-za-sajt.pdf>

2017. година) забележене су као сушне, а штету су првенствено претрпеле пољопривредне културе; у летњем периоду често долази до **недостатка воде за пиће**, што је директна последица суше; може се рећи да, услед климатских промена, суша представља можда и највећи ризик по људе, животиње, економију и животну средину³;

- ✓ **шумски пожари** – неки од највећих пожара на територији Републике Србије у претходном периоду су забележени на територији слива Западне Мораве; ризик од појаве шумских пожара, посебно у летњом периоду, висок је и представља велику опасност по културну и историјску баштину и животну средину; размере пожаришта су од неколико хектара до неколико стотина хектара шуме.

Закон о обнови након елементарне и друге непогоде прецизира ко и у којим случајевима проглашава стање елементарне непогоде, као и мере и активности у циљу обнове након непогоде.

Карте заједничких ризика

У складу са методолошким захтевима за израду процене угрожености од елементарних непогода⁴, као крајњи резултат процене предвиђа се карта ризика. Карте ризика представљају основ за даље планирање, као и својеврстан систем мониторинга и управљања у ванредним ситуацијама (у случају да су карте интерактивне и израђене у програмима као је ГИС и сл.).

Карте ризика за подручје слива Западне Мораве су до сада рађене у оквиру пројекта BEWARE, који је финансирала Владе Јапана (катастар клизишта), у сарадњи са UNDP, Рударско-геолошким факултетом Универзитета у Београду и Геолошким заводом Србије. Такође, РСЗ је израдио карте сеизмичког хазарда, а ЈП Србијаводе раде на картама плавних подручја.

4 НОРМАТИВНИ ОКВИР

Сагледавање капацитета ЈЛС слива Западне Мораве, кроз нормативни оквир, даје приказ обавеза у односу на постојећу законску регулативу, као и степен изграђености овог оквира на локалном нивоу, односно преглед постојећих и недостајућих аката.

Табела 1: чланови закона који дефинишу обавезе јединица локалне самоуправе у обалсти смањења ризика од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама

³ Види https://www.klimatskepromene.rs/wp-content/uploads/2017/04/Zagrevanje-useva_final.pdf

⁴ Види http://civilnazastitakraljevo.rs/PDF/metodologija_18_2017.pdf

Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама

Члан 29.	<ul style="list-style-type: none">• Израда и доношење: Процене ризика од катастрофа; Плана заштите и спасавања; Плана за смањење ризика од катастрофа; Екстерног Плана заштите од великог удеса за СЕВЕСО комплекс вишег реда• Доношење акта о организацији и функционисању цивилне заштите• Образовање: штаба за ванредне ситуације, јединица цивилне заштите• Одређивање субјеката од посебног значаја за заштиту и спасавање• Планирање и обезбеђивање буџетских средстава намењених за смањење ризика од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама• Израда Студије покривености система за јавно узбуњивање – Акустичка студија• Усвајање: годишњег плана рада штаба за ВС; годишњег Извештаја о раду штаба за ВС• Успостављање сарадње и удруживања са другим градовима и општинама у циљу пружања помоћи, размене искустава и заједничког планирања и предузимања мера и активности
Члан 44.	<ul style="list-style-type: none">• Штаб за ванредне ситуације: Именује повереника и заменика повереника цивилне заштите Ставља у приправност и ангажује субјекте од посебног значаја за заштиту и спасавање у јединицама локалне самоуправе Предлаже субјекте од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе

Закон о заштити од пожара

Члан 22.	<ul style="list-style-type: none">• ЈЛС доноси План заштите од пожара који садржи нарочито:<ol style="list-style-type: none">1. приказ постојећег стања заштите од пожара;2. процену угрожености од пожара;3. организацију заштите од пожара;4. предлог техничких и организационих мера за отклањање недостатака и унапређење стања заштите од пожара;5. прорачун потребних финансијских средстава;6. прописане прорачунске и графичке прилоге.
----------	---

Закон о шумама

Члан 80.	<ul style="list-style-type: none">• Из буџета јединице локалне самоуправе могу се финансирати активности на унапређењу општекорисних функција шума од значаја за локалну самоуправу (комуналне, спортскорекреативне и друге активности и објекти), у складу са програмом који доноси надлежни орган локалне самоуправе
Члан 88.	<ul style="list-style-type: none">• Извештај о трошењу средстава из става 2. овог члана јединица локалне самоуправе доставља Министарству до 31. марта текуће године за претходну годину.

Закон о добровољном ватрогаству

Члан 30.	<ul style="list-style-type: none">• Скупштина јединице локалне самоуправе ће донети акт којим ће утврдити систем подстицаја и повластица које је дужна да обезбеди за припаднике добровољних ватрогасних јединица.
Члан 32.	<ul style="list-style-type: none">• Министарство, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе на чијој територији постоји регистровано добровољно ватрогасно друштво, објављује годишњи план расписивања јавних конкурса.• Поступак за доделу средстава из става 2. овог члана спроводи се у складу са прописима којима се уређује додела средстава за подстицање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса које реализују удружења.

Закон о обнови након елементарне непогоде

Члан 15.	<ul style="list-style-type: none">• Поступак за пружање помоћи покреће се пријавом штете. Поступак којим се утврђује право на помоћ се води у складу са одредбама закона којим се уређује општи управни поступак, уколико овим законом није другачије одређено.
Члан 16.	<ul style="list-style-type: none">• Јединица локалне самоуправе без одлагања образује потребан број комисија које врше процену штете настале након елементарне и друге непогоде на стварима грађана у складу са актом којим се уређује јединствена методологија за процену штете од елементарних и других непогода, а који доноси Влада.
Члан 19.	<ul style="list-style-type: none">• Првостепено решење о праву на помоћ, по спроведеном поступку, применом критеријума и мерила из државног програма обнове, доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе, као поверени посао, и доставља га подносиоцу захтева.
Члан 25.	<ul style="list-style-type: none">• О свим записницима, поднесцима и предметима за доделу помоћи јединица локалне самоуправе води посебну евиденцију у складу са прописима којима се уређује канцеларијско пословање

Закон о одбрани од града

Члан 9.	<ul style="list-style-type: none">У складу са законом и методологијом, коју прописује министарство надлежно за пољопривреду, врше прелиминарну процену оштећења од града на пољопривредним културама у року од седам дана од дана када је штета настала, а коначну процену доносе у року од 45 дана од дана када је штета настала,
---------	---

Закон о водама

Члан 45.	<ul style="list-style-type: none">Управљање ризицима од штетног дејства вода обухвата: израду прелиминарне процене ризика од поплава, израду и спровођење планова управљања ризицима од поплава, општег и оперативних планова одбране од поплава, спровођење редовне и ванредне одбране од поплава * и заштиту од ерозије и бујица
Члан 55.	<ul style="list-style-type: none">Оперативни план за воде II реда доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе, уз прибављено мишљење јавног водопривредног предузећа.Оперативни план из става 5. овог члана нарочито садржи: податке потребне за оперативну* спровођење одбране од поплава, критеријуме за проглашавање одбране од поплава, имена руководиоца и називе субјеката одбране од поплава, начин узбуњивања и обавештавања
Члан 61.	<ul style="list-style-type: none">Јединица локалне самоуправе је дужна да, за потребе новелирања плана управљања водама, евидентира све појаве и радове који могу да утичу на промену стања ерозије и бујица и да податке о томе доставља јавном водопривредном предузећу једном годишње
Члан 77.	<ul style="list-style-type: none">Захтев за одређивање зона санитарне заштите подноси орган јединице локалне самоуправе на чијој се територији налази извориште за које су елаборатом предвиђене зоне санитарне заштите.
Члан 98.	<ul style="list-style-type: none">Акт о испуштању отпадних вода у јавну канализацију доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе
Члан 117.	<ul style="list-style-type: none">Производни и други објекат, за који се захвата и доводи вода из површинских или подземних вода и чије се отпадне воде испуштају у површинске воде, или јавну канализацију, за које грађевинску дозволу издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе
Члан 118.	<ul style="list-style-type: none">Водне услове из члана 117. тач. 36) до 38) овог закона издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе. <p>Члан 117 36) јавни водовод у сеоском насељу 38) плутајуће објекте;</p> <ul style="list-style-type: none">У поступку издавања водних услова, у оквиру поступка спровођења обједињене процедуре у складу са законом којим се уређује планирање и изградња, у оквиру рока за достављање услова за пројектовање предвиђеног законом којим се уређује планирање и изградња, за објекте и радове из става 4. овог члана, надлежни орган јединице локалне самоуправе по службеној дужности прибавља мишљење јавног водопривредног предузећа.
Члан 138.	<ul style="list-style-type: none">Правно и физичко лице које није учествовало у изградњи сеоског водовода може се прикључити на сеоски водовод ако:<ol style="list-style-type: none">1) водовод, с обзиром на количину воде, може да задовољи потребе свих корисника;2) се његово снабдевање водом не може на економичан и технички рационалан начин решити другачије.Лицу из става 1. овог члана одобрење за прикључак издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе.

5 ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

1. Запослени на пословима ванредних ситуација, заштите од ел. непогода и цивилне заштите по локалним самоуправама

Функционална анализа сачињена је на основу Упитника за потребе израде анализе функционалног оквира градова и општина слива Западне Мораве. Упитник су попуњавали представници 18 локалних самоуправа, од којих 5 има статус градова (Краљево, Крушевац, Нови Пазар, Ужице и Чачак) и 13 општина (Александровац, Ариље, Врњачка Бања, Горњи Милановац, Ивањица, Кнић, Косјерић, Лучани, Пожега, Рашка, Трстеник, Тутин и Чајетина). Анализом поменутог упитника долази се до закључка да се послови ванредних ситуација, заштите од елементарних непогода и цивилне заштите на нивоу градова баве одељења (2/5), одсеци у оквиру одељења за одбрану и ванредне ситуације (1/5), службе за одбрану, ванредне ситуације, одржавање и техничке послове (1/5) и извршилац (саветник) задужен за послове заштите од елементарних непогода и других несрећа (1/5) – *видети Табелу 1а*.

Табела 1а - Организациони ниво извршилаца послова ванредних ситуација у Градским управама на нивоу слива Западне Мораве

Редни број	Градска управа	Назив организационе јединице задужене за послове смањења ризика и управљања ванредним ситуацијама	Број извршилаца
1.	Краљево	Одељење за послове цивилне заштите	8
2.	Крушевац	Одељење за послове ванредних ситуација и одбране	14
3.	Нови Пазар	Одсек за ванредне ситуације у оквиру Одељења за ванредне ситуације и одбрану	2
4.	Ужице	Саветник за послове заштите од елементарних непогода у оквиру Градске управе за инспекцијске послове и комуналну полицију	1
5.	Чачак	Служба за послове одбране, ванредних ситуација, одржавање и техничке послове	2

Када је реч о општинским управама на подручју слива Западне Мораве, на пословима који се тичу ванредних ситуација, заштите од елементарних непогода и цивилне заштите, у свим Општинским управама ангажован је по 1 извршилац који уз поменуте послове обавља и послове везане за одбрану (8/13), где су послови ванредних ситуација и одбране оријентационо расподељени 50% према 50%. У (2/13) Општинских управа послове ванредних ситуација обавља комунални инспектор са оријентационо 25% радног времена посвећеног овом послу, док у (3/13) Општинских управа ове послове обавља лице коме су они придодати уз више различитих задужења и није могуће утврдити у ком проценту радног времена је посвећен пословима ванредних ситуација - *Видети Табелу 1б*.

Табела 16 -Организациони ниво извршилаца послова ванредних ситуација у Општинским управама на нивоу слива Западне Мораве

Редни број	Општинска управа	Назив послова на које је распоређен извршилац	Оријентациони проценат радног времена у ком је извршилац ангажован
1.	Александровац	Послови одбране и послови ванредних ситуација	70%
2.	Ариље	Послови одбране и послови ванредних ситуација	50%
3.	Врњачка Бања	Послови одбране и послови ванредних ситуација	50%
4.	Горњи Милановац	Послови одбране и послови ванредних ситуација	50%
5.	Ивањица	Послови одбране и послови ванредних ситуација	50%
6.	Кнић	Послови комуналног инспектора, одбране и ванредних ситуација	20%
7.	Косијерић	Послови комуналног инспектора, одбране и ванредних ситуација	20%
8.	Лучани	Послови одбране и послови ванредних ситуација	50%
9.	Пожега	Координатор за послове МЗ, водопривреду, одбрану и ванредне ситуације	Није могуће одредити
10.	Рашка	Заменик председника општине	Није могуће одредити
11.	Трстеник	Послови просторног планирања, ГИС, одбране и ванредних ситуација	Није могуће одредити
12.	Тутин	Послови одбране и послови ванредних ситуација	50%
13.	Чајетина	Послови ванредних ситуација	100%

Закључак:

На нивоу градова приметни су различити приступи и различити облици организације служби и извршилаца задужених за послове ванредних ситуација, заштите од елементарних непогода и цивилне заштите, од формираних одељења, преко одсека, до само једног или два извршиоца распорених на поменуте послове. Узроке оваквих различитости треба тражити како у ванредним догађајима и ситуацијама које су у ближој прошлости погађали територију локалне самоуправе (земљотреси, поплаве, бујице) и узроковали формирање сложенијих организационих јединица, тако и у спорој реализацији законских решења и препорука и недовољне свести по питању превентивне и правовремене реакције на ванредне догађаје и ситуације, у аспекту смањења материјалне штете, финансијских издатака и смањења ризика по живот и здравље људи. У свим општинским и делу градских управа, због начина организовања и функционисања, постоји проблем немогућности правовременог прибављања и одговора на информацију везано за ванредну ситуацију и правовремене реакције, због више упоредних пословима на којима је извршилац ангажован, при чему су сви поменути послови оптерећени роковима. Извршиоци се у пуној мери посвећују ванредним ситуацијама, цивилној заштити и елементарним непогодама само непосредно пред настанак и у току догађаја, након чијег завршетка су принуђени да се баве другим повереним пословима са

којима су у заостатку. Због овог се врло тешко добијају свеобухватни и исцрпни извештаји о догађају а постоје и тешкоће у ажурирању планске документације. Учесталост ванредних догађаја и ситуација у току краћег временског периода (што је био случај у претходном периоду), додатно усложњава и отежава ситуацију.

2. Повереници цивилне заштите

У свим јединицама локалне самоуправе на територији које покрива слив Западне Мораве, у складу са важећом законском регулативом, усвојени су подзаконски акти локалних скупштина, у којима се планира именовање повереника и заменика повереника цивилне заштите. Исти су именовани у 16/18 локалних самоуправа (очекује се именовање у Косјерићу и Новом Пазару). Повереници и заменици повереника најчешће се одабирају из редова председника, заменика и чланова Савета Месних заједница, што је позитивно са становишта равномерне покривености територије. Проблем представља чињеница да су Савети Месних заједница смењиви и бирају се на сваке четири године, што изискује поновне обуке повереника. Што се саме обуке тиче, само у 6/18 локалних самоуправа слива Западне Мораве извршена је обука повереника и заменика повереника, док је полагање стручног испита извршено само у 2/18 локалне самоуправе - Видети табелу 2.

Табела 2 - Повереници и заменици повереника Цивилне заштите по локалним самоуправама слива Западне Мораве

Редни број	Назив локалне самоуправе	Планирани број повереника и заменика	Број именованих повереника и заменика	Број повереника и заменика који су прошли обуку	Број повереника и заменика који су положили стручни испит
1.	Александровац	62+64	62+64	/	/
2.	Ариље	22+22	22+22	/	/
3.	Врњачка Бања	19+19	18+18	28	/
4.	Горњи Милановац	62+62	60+59	80	/
5.	Ивањица	25+25	25+25	/	/
6.	Кнић	38+38	31+31	/	/
7.	Косјерић	19+19	/	/	/
8.	Краљево	105+105	80+75	80+75	80+75
9.	Крушевац	54+78	54+78	54	/
10.	Лучани	38+38	38+38	38+38	/
11.	Нови Пазар	26+26	/	/	/
12.	Пожега	52+52	52+52	/	/
13.	Рашка	60+60	60+60	/	/
14.	Трстеник	27+26	27+26	/	/
15.	Тутин	15+15	15+15	/	/
16.	Ужице	32+32	32+32	/	/
17.	Чајетина	21+0	21+0	/	/
18.	Чачак	14+28	14+28	14+28	14+28
Укупно:		1400	1234		187

Закључак:

Локалне самоуправе на територији коју покрива слив Западне Мораве, испуниле су законску обавезу у делу који се односи на одређивање повереника и заменика повереника. Што се тиче обуке и стручног оспособљавања повереника, тај процес је у већини локалних самоуправа на ниском нивоу или још није ни започео. Разлоге за овакво стање можемо тражити како у специфичностима самих локалних самоуправа (недостатак средстава и капацитета, други приоритети...), тако и у непостојању организовања на нивоу заједничког деловања локалних самоуправа (нпр. на нивоу слива Западне Мораве), што би резултирало заједничким спровођењем програма обуке, тактичким вежбама и припремама, чиме би се уз релативно мање трошкове значајно повећао ниво спремности.

3. Јединице цивилне заштите опште намене формиране од стране локалних самоуправа

На основу важеће законске регулативе, јединице локалне самоуправе су у обавези формирања јединица цивилне заштите опште намене, што је и учињено у 15/18 локалних самоуправа на територији слива Западне Мораве. У 6/18 јединица јединице су формиране (бар делимично). Најновијим законским решењима локалним самоуправама је остављена могућност различитих начина попуњавања јединица људством, па се локалне самоуправе одлучују на попуну јединица војним обвезницима на основу војне

обавезе или се јединице попуњавају добровољцима. Њихов број требало би да буде одређен на основу израђене Процене ризика од катастрофа и Планова заштите и спасавања по важећим прописима, али пошто већина локалних самоуправа још увек није израдила поменуте планове и процене по новом закону, одредили су број јединица цивилне заштите опште намене, по старим плановима. Неке локалне самоуправе одлучују се за мањи број добро опремљених и обучених људи, а друге се опредељују за већи број људи. С обзиром да је процес формирања још увек у зачетку, још увек се не може доћи до поузданог закључка који приступ је бољи. Препорука је да се искористи комбинација ова два фактора: квалитет и бројност.

Табела 3 - Јединице цивилне заштите опште намене по локалним самоуправама слива Западне Мораве

Редни број	Назив локалне самоуправе	Планирани број припадника јединице	Број распоређених лица у јединицу	Да ли је број припадника у складу са Проценом ризика по новој методологији
1.	Александровац	31	/	Да
2.	Ариље	20	/	Да
3.	Врњачка Бања	95	30	Да
4.	Горњи Милановац	164	/	Да
5.	Ивањица	100	/	Не
6.	Кнић	90	/	Не
7.	Косјерић	/	/	Не
8.	Краљево	240	72	Да
9.	Крушевац	217	44	Да
10.	Лучани	120	/	Да
11.	Нови Пазар	905	905	Не
12.	Пожега	1260	/	Да
13.	Рашка	/	/	Не
14.	Трстеник	51	/	Не
15.	Тутин	560	/	Не
16.	Ужице	100	10	Не
17.	Чајетина	/	/	Не
18.	Чачак	574	158	Да
Укупно:		4527	1220	

Закључак:

Формирање јединица цивилне заштите опште намене на нивоу јединица локалне самоуправе на подручју слива Западне Мораве, упркос новим законским решењима која су понудила доста олакшица, још увек не иде жељеном динамиком. Не постоји јединствен модул одређивања броја, регрутовања, обуке и опремања припадника јединице на основу ког би поступале све локалне самоуправе (Планови заштите и спасавања урађени по новој методологији у неким деловима би побољшали ситуацију). Ово се може објаснити с једне стране недостатком средстава и искуства у пракси (с обзиром да су јединице цивилне заштите опште намене ретко где реаговале у ванредној ситуацији изузев у мајским поплавама 2014.), а с друге стране намеће се као решење ближа сарадња локалних самоуправа. За пример добре праксе треба преузети искуства локалних самоуправа које су имале више искустава у ванредним догађајима и ситуацијама у ближој прошлости.

4. Одређивање овлашћених и оспособљених правних лица и сарадња са добровољним организацијама

4.1 Добровољна ватрогасна друштва

Актуелним законским решењима омогућено је да у склопу јединица цивилне заштите опште намене на нивоу локалних самоуправа буду и добровољна ватрогасна друштва. Локална самоуправа би учествовала у опремању и финансирању активности добровољних ватрогасних друштава, која би, за узврат, била на располагању за деловање у ванредним ситуацијама и осталим ситуацијама где је потребно ангажовање јединица цивилне заштите опште намене. 12/18 локалних самоуправа на територији слива Западне Мораве има формирана добровољна ватрогасна друштва на својој територији, различите бројности и опремљености - *Видети Табелу 4*. С обзиром на већ описане тачкоће у формирању јединица цивилне заштите опште намене, добровољна ватрогасна друштва су најадекватније, најорганизованије и најобученије јединице које се релативно брзо могу ставити у пуну приправност и деловати у различитим ванредним ситуацијама и догађајима.

Табела 4 - Бројност и опремљеност добровољних ватрогасних друштава по јединицама локалне самоуправе слива Западне Мораве

Редни број	Назив локалне самоуправе	Број припадника добровољног ватрогасног друштва	Број путничких возила	Број ватрогасних возила-аутоцистерни	Остала опрема
1.	Александровац	/	/	/	/
2.	Ариље	20	1	/	Униформе и основна опрема
3.	Врњачка Бања	10	/	1	Униформе и основна опрема
4.	Горњи Милановац	/	/	/	/
5.	Ивањица	56	/	/	5 брентача, 6 напртњака, моторна тестера, униформе
6.	Кнић	/	/	/	/
7.	Косјерић	/	/	/	Униформе и основна опрема
8.	Краљево	172	/	6	Чамац, доста специјалне опреме, униформе, црева и сл.
9.	Крушевац	Није прецизирано			
10.	Лучани	40	/	/	Јединица још у формирању, доста деце чланова
11.	Нови Пазар	Није прецизирано			
12.	Пожега	38	1	1	Униформе и комплетна опрема за 12 припадника
13.	Рашка	20	/	1	Потапајућа пумпа, униформе и основна опрема
14.	Трстеник	2	/	/	Без опреме
15.	Тутин	/	/	/	/
16.	Ужице	300	2	2	Доста опреме, потапајућа пумпа, апарати за дисање, комплетна опрема за 50 припадника
17.	Чајетина	10	1	1	Пумпа, униформе...
18.	Чачак	/	/	/	/

4.2. Остала овлашћена и оспособљена правна лица

На територији слива Западне Мораве 14/18 локалних самоуправа одредило је овлашћена и оспособљена правна лица за заштиту и спасавање у ванредним ситуацијама. То су најчешће локални огранци Црвеног крста Србије (10/18), локална јавна комунална предузећа (13/18), локална јавна или приватна грађевинска предузећа (8/18), домови здравља (12/18), центри за социјални рад (10/18), ветеринарске станице (6/18), предузећа за путеве (8/18), предузећа која се баве јавним превозом (8/18) као и локална удружења (ловачко, риболовачко, планинарско, спортско и сл.) (3/18) - *Видети Табелу 5.*

Закључак:

Локалне самоуправе на територији слива Западне Мораве одређивале су овлашћена и оспособљена правна лица на различите начине и у различитом обиму.

Сарадња са Црвеним крстом Србије и одређивање подручних огранака ове организације међу овлашћена и оспособљена правна лица за заштиту и спасавање од изузетне је важности због опремљености и обучености чланова, као и могућности правовременог реаговања. Овакав начин организовања требало би да послужи јединицама локалне самоуправе као пример за заједничко организовање у циљу смањења ризика од ванредних ситуација и ефективнијег деловања у истим.

Локални домови здравља и центри за социјални рад су такође значајни са аспекта заштите и спасавања и смањења ризика, јер су обучени за деловање у кризним ситуацијама имају искуство и имају активно или пасивно дежурство.

Што се тиче локалних јавних предузећа, грађевинских и предузећа за путеве, као и предузећа за јавни превоз, они углавном имају на задовољавајућем нивоу опрему и средства (углавном се планирају за асанацију, евакуацију, хитне санационе радове), али њихови запослени нису прошли никакву обуку за поступање у ванредним ситуацијама нити имају искуства везано за специфичности услова поступања у ванредним ситуацијама. То може представљати велики проблем чије је решење организовање заједничких обука и вежби на нивоу слива Западне Мораве и организовање радионица на којима би радници који имају искуства са радом у ванредним ситуацијама својим колегама непосредно преносили искуства и упозоравали на потенцијалне опасности.

Локална удружења на добровољној бази укључена у систем смањења ризика од катастрофа и управљања ванредним ситуацијама, односно њихово деловање у ванредној ситуацији зависи, како од обуке и опремљености, у чему треба да допринесе и локална самоуправа, тако и од међусобног односа локалне самоуправе и удружења. Локална самоуправа треба да препозна удружење као чиниоца који може бити од користи у многим аспектима, између осталог и у ванредним ситуацијама, па самим тим поменути друштвима треба да пружи адекватну врсту помоћи и олакшица у складу са могућностима (уступање просторија, помоћ при набавки опреме, популаризација кроз медије и сл.).

Закључак анализе институционалног оквира

Анализирајући добијене податке на основу Упитника за потребу анализе институционалног оквира градова и општина слива Западне Мораве, као и на основу стечених искустава у разговору и заједничком раду са представницима локалних самоуправа у оквиру слива, долази се до закључка да је **развој, обим и опремљеност** организационих јединица, институција и субјеката који се баве ванредним ситуацијама, смањењем ризика од катастрофа и цивилном заштитом, на различитом нивоу. Разлози оваквог стања су различити. Значајни су разлози финансијске природе (мање локалне самоуправе и оне са мањим буџетом нису у могућности да адекватно опреме и обуче људство нити да издвоје довољан број запослених који би се у потребној мери бавили ванредним ситуацијама и цивилном заштитом), затим треба узети у обзир особености и угроженост сваке локалне самоуправе са аспекта угрожености од ванредних ситуација (локалне самоуправе у горњим токовима река и на већим надморским висинама, угрожене су од бујица и обилних снежних падавина, док локалне самоуправе у средњим и доњим токовима река имају већу угроженост од поплава, од типа земљишта зависи појава клизишта итд.). Следећи битан чинилац су број и врста ванредних ситуација и већих ванредних догађаја који су у ближој будућности погодили подручје

одређене локалне самоуправе (земљотреси и поплаве у Краљеву, поплаве на подручју Пожеге, Лучана, Чачка , снежне падавине и ниске темперетуре у Ивањици, Чајетини, Ужицу, шумски пожари у Ужицу итд.)

Заједничко за све локалне самоуправе, поред недовољно финансијских издвајања је недовољна обученост субјеката задужених за ванредне ситуације као и недовољна увежбаност већине у конкретним ситуацијама или реалним симулацијама конкретних ситуација. У многим, посебно мањим локалним самоуправама проблем представља недовољан број ангажованих људи.

Ови проблеми могу се у великој мери умањити или отклонити удруживањем локалних самоуправа на нивоу слива, у виду организовања заједничке службе. Поменута служба координирала би заједничким деловањем, правовремено прикупљала и преносила неопходне информације у циљу правовременог деловања чинилаца, учествовала у ажурирању планске документације, организовала потребне обуке и оспособљавања (за шта је Анализа показала да је један од највећих недостатака везано за чиниоце и субјекте заштите и спасавања), координирала набавку, складиштење на правом месту и правовремено допремање неопходне опреме, материјала и средстава за деловање у ванредним ситуацијама. Заједничким деловањем на нивоу Службе у значајној мери би се смањило ризик и унапредило деловање у ванредним ситуацијама и несрећама, а конкретизовало би се и унапредило превентивно деловање.

6 МАТЕРИЈАЛНО – ТЕХНИЧКИ ОКВИР

7 ФУНКЦИОНАЛНИ ОКВИР

8 ПРЕПОРУКЕ И ЗАКЉУЧЦИ

ризик	<p align="center">Препоруке за унапређење постојећег стања:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Нормативни оквир - Материјално – технички оквир - Институционални оквир - Функционални оквир
	<p>Израда и унапређење постојећих процена ризика од катастрофа, Планова заштите и спасавања, Планова смањења ризика од катастрофа, Оперативних планова одбране од поплава за водоткове другог реда; Израда Општег (Оперативног) плана одбране од поплава за водотокове другог реда на територији слива Западне Мораве; Израда Процене ризика од катастрофа за територију слива Западне Мораве; Унапређење постојеће планске документације у складу са прорукама за прилагођавање на измењене климатске услове</p> <p>Набавка и одржавање противплавних система; Опремање јединица ЦЗ; Набавка и одржавање опреме за спасавање из поплава (чамци, пумпе, камиони,...); Набавка и одржавање система везе – комуникације; Набавка и одржавање опреме за потребе функционисања ситуационог центра; Набавка и одржавање опреме за потребе Регионалног центра за обуке на Рудну; Набавка и одржавање опреме за потребе система ране најаве (хидрометеоролошке станици, системи за детекцију и упозорење, као и ране најаве код шумских пожара, радио анетене и сл.)</p> <p>Успостављање система ране најаве на нивоу слива Западне Мораве (интернет портал, апликације за мобилне телефоне и сл.); Успостављање Ситуационог центра на нивоу слива (у односу на Ситуациону Анализу за потребе формирања Ситуационог центра, може бити и више Ситуационих центара лоцирани на различитим локацијама у односу на исказане потребе и захтеве); Успостављање Регионалног центра за обуке на Рудну (у односу на потребе, као и могућности, може се формирати и више центара за обуке); Успостављање институционалне сарадње у држави и инсотранству са свим оргнаизацијама и институцијама од значаја;</p>

	<p>Успостављање Центра за праћење нивоа знања и вештина и континуирану едукацију локалних службеника и других запослених у јавном сектору, из области смањења ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама);</p> <p>Успостављање континуираног система обука, као и осталих стручних оспособљавања, провера знања и вештина и сл; Успостављање сисетма вежби, тренинга и јавних представљања;</p> <p>Успостављање комуникације и укључивање у процесе смањења ризика од катастрофа, невладине организације од значаја (планинари, извиђачи, спелеолози,...);</p> <p>Укључивање аспекта прилагођавања на измењене климатске услове у процесе смањења ризика од катастрофа, као и повезивање са различитим секторским политикама на локалном, регионалном, националном и међународном нивоу.</p>
	<p>Израда и унапређење постојећих процена ризика од катастрофа, Планова заштите и спасавања, Планова смањења ризика од катастрофа, Планова заштите од пожара;</p> <p>Израда Процене ризика од катастрофа за територију слива Западне Мораве;</p> <p>Израда Плана заштите од пожара за територију слива Западне Мораве</p> <p>Унапређење постојеће планске документације у складу са прорукама за прилагођавање на измењене климатске услове</p> <p>Набавка противпожарне опреме;</p> <p>Набавка сензора за детекцију и рану најаву шумских пожара, пожара на отвореним и затвореним просторима;</p> <p>Набавка и одржавање софтвера за мониторинг система управљања заштите од шумских пожара;</p> <p>Набавка и одржавање ГИС опреме/возила;</p> <p>Набавка и одржавање система везе – комуникације;</p> <p>Набавка и одржавање противпожарних возила (мања теренска возила)</p> <p>Успостављање система ране најаве на нивоу слива Западне Мораве (интернет портал, апликације за мобилне телефоне и сл.);</p> <p>Успостављање Ситуационог центра на нивоу слива (у односу на Ситуациону Анализу за потребе формирања Ситуационог центра, може бити и више Ситуационих центара лоцирани на различитим локацијама у односу на исказане потребе и захтеве);</p> <p>Успостављање Регионалног центра за обуке на Рудну (у односу на потребе, као и могућности, може се формирати и више центара за обуке);</p> <p>Успостављање институционалне сарадње у држави и инсотранству са свим оргнаизацијама и институцијама од значаја;</p> <p>Успостављање Центра за праћење нивоа знања и вештина и континуирану едукацију локалних службеника и других запослених у јавном сектору, из области смањења ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама);</p> <p>Успостављање мреже добровољних ватрогасних друштава на територији слива Западне Мораве;</p> <p>Успостављање континуираног система обука, као и осталих стручних оспособљавања, провера знања и вештина и сл; Успостављање сисетма вежби, тренинга и јавних представљања;</p> <p>Успостављање комуникације и укључивање у процесе смањења ризика од катастрофа, невладине организације од значаја (планинари, извиђачи, спелеолози,...);</p> <p>Укључивање аспекта прилагођавања на измењене климатске услове у процесе смањења ризика од катастрофа, као и повезивање са различитим секторским политикама на локалном, регионалном, националном и међународном нивоу;</p> <p>Едукативне радионице у предшколским и школским Установама на територији слива Западне Мораве</p>
	<p>Израда и унапређење постојећих процена ризика од катастрофа, Планова заштите и спасавања, Планова смањења ризика од катастрофа</p> <p>„регистар ризика“ – активности на успостављању јединственог регистра ризика у сарадњи са надлежним републичким и локалним институцијама</p>
	<p>Израда и унапређење постојећих процена ризика од катастрофа, Планова заштите и спасавања, Планова смањења ризика од катастрофа</p> <p>Унапређење постојеће планске документације у складу са прорукама за прилагођавање на измењене климатске услове</p> <p>Израда катстра клизишта, као посебног приказа у циљу унапређења и заштите постојеће инфраструктуре на територији слива Западне Мораве</p>
	<p>Израда и унапређење постојећих процена ризика од катастрофа, Планова заштите и спасавања, Планова смањења ризика од катастрофа</p>
	<p>Израда и унапређење постојећих процена ризика од катастрофа, Планова заштите и спасавања, Планова смањења ризика од катастрофа</p>
	<p>Израда и унапређење постојећих процена ризика од катастрофа, Планова заштите и спасавања, Планова смањења ризика од катастрофа</p>

	
	Израда и унапређење постојећих процена ризика од катастрофа, Планова заштите и спасавања, Планова смањења ризика од катастрофа

У односу на изнете закључке и препоруке, може се извршити квалитетно дефинисање послова, као и обим и структура будуће Службе:

- ✓ **Израда планских аката, као и усклађивање постојећих:**
 - Процене ризика од катастрофа;
 - Планови заштите и спасавања;
 - Планови смањења ризика од катастрофа;
 - Оперативни планови одрбане од поплаве за водотокове другог реда;
 - Одлуке о организацији и функционисању цивилне заштите;
 - Програми и планови развоја и финансирања система смањења ризика од катастрофа;
 - Стратегија развоја система смањења ризика од катастрофа;
 - Ускађивање локалних и регионалних секторских стратегија и планова, са аспекта смањења ризика од катастрофа;
 - Процедуре комуникација и поступања у систему ране најаве;
 - Протоколи, Споразуми и Меморандуми о сарадњи.
- ✓ **Институционално повезивање, у циљу размене искустава и примера добре праксе, као и срадње на различитим пројектима, са:**
 - Ресорним и другим министарствима, као и појединим организацијама у оквиру Владе Републике Србије;
 - Научним институтима и организацијама у земљи и иностранству;
 - Факултетима у земљи и иностранству;
 - Јавним предузећима и установама на територији градова и општина слива Западне Мораве;
 - Невладиним организацијама од значаја за систем смањења ризика;
 - Посебна сарадња са: КУЈУ, МДУЛС, МЗЖС, СКГО, УНДО, ФАО, Светском Банком и Каритас
- ✓ **Активности на набавци и одржавању материјално – техничких ресурса за потребе:**
 - Мера и активности у циљу смањења ризика од катастрофа (противплавни системи, системи ране најаве и детекције, системи за обавештавање и узбуњивање и сл.);
 - Комуникација у времену непосредно пре и у току природних катастрофа;
 - Рада Ситуационог центра, као и Регионалног центра за обуке (рачунарска опрема, симулатори, радио станице, софтвери...);
- ✓ **Активности у циљу успостављања функционалности система и посебних делова система смањења ризика од катастрофа:**
 - Укључивање свих релевантних институција, организација и појединаца од значаја за функционисање система смањења ризика од катастрофа у свакој ЈЛС појединачно, као и на ниову слива Западне Мораве (потписивање посебних процедура, унапређење постојећих аката у циљу укључивања шире јавности;
 - Медијски наступи;
 - Вежбе, тренинзи и јавна предствљања;
 - Израда и штампање различитих публикација у циљу укључивања заинтересоване јавности, као и подизања свести о значају процеса смањења ризика од катастрофа;

9 КОРИШЋЕНИ ИЗВОРИ

- Закон о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 111/2009, 92/2011 и 93/2012)
- Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама *Службени гласник Републике Србије* 87/2018

10 ПРИЛОГ - АНКЕТНИ УПИТНИК

